

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Sønderjydske

MAANEDSSKRIFT

Udgivet af Historisk Samfund for Sønderjylland
ved Claus Eskildsen og H. Lausten-Thomsen

INDHOLD:

1. Billede af Ernst Christiansen.
2. *Thomas Kaufmann*: Berthold Christian Ægidius og Varnæs-Salmebogen. I.
3. *H. Lausten-Thomsen*: " " " " " " II.
4. *Claus Eskildsen*: Bindebreve og Gækkebreve.

Sønderjyllands Kreditforening

Haderslev

Banken for Brørup og Omegn

Aktieselskab

Kontortid 10—12 og 2—4

BRØRUP

Køb dansk Arbejde!

Sparekassen for Randers By og Omegn

Kontortid 10—1 og 3—5

„Telefon 3310 (4 Linier).“
Randers

Banken for Skanderborg og Omegn

Kontortid 10—3 Telefon 516 og 517

Skanderborg

A/S FAKSE KALKBRUD

Frederiksholms Kanal 16

Telefon Central 9123

JORDBRUGSKALK

97 pCt. kulsur Kalk i Varen, som
den leveres - ca. 100 pCt. passerer 1 mm Sigte

Haderslev Amts aut. Destruktionsanstalt

Telefon Hammelev 32.

Selvdøde og syge Dyr afhentes overalt i Distriktet.

Støt de sønderjydske Indsamlinger

N. MIKKELSEN SØRENSEN

Murermester og Entreprenør

Ndr. Fasanv. 217 Tlf. C. 4520, Taga 1700 og 1717

KØBENHAVN

AKTIESELSKABET

NORDISKE KABEL- OG TRAADFABRIKER

KØBENHAVN F.

Spare- og Laanekassen

i Aarhus.

St. Torv 6. Aarhus. Telf. 101.

Kontortid: 10—1 og 2½—5½.

Graasten Bank A/S

Kontortid 9—12 & 2—5

Lørdag 9—1

GRAASTEN

Spare- & Laanekassen
for Kolding By og Omegn

Stiftet 1856

Reservefond ca. 1½ Million

Carl J. Ulrich & Søn

Aktieselskab

Haslev - Telefon 600

Horsens Landbobank A/S

Kontortid 9½—2 og 4—5

HORSENS

Smith & Co. A/S

Cykler og Cykledele
en gros

ODENSE

Reserveret

„B“.

Snoghøj Gymnastik-
højskole
Fredericia.

3 Maaneders Sommerskole.

5 — Vinterskole.

Skoleplan sendes.

Jorgine Abildgaard. **Anna Krøgh.**

Aktieselskabet

Banken for Randers og Omegn

R A N D E R S

Aktieselskabet
Veje Textilfabrik

SPAREKASSEN FOR THISTED AMT

Stiftet 1829

Indskudskapital: 12 Mill. Kr.

Reserver: 950.000 Kr.

Andelselskabet

De forenede Mejerier

Aarhus

Spare- og Laanekassen for Hobro og Omegn

HOBRO — Telefon 13

Støt

de sønderjydske
Indsamlinger.

A.B.C.

Jydsk Grundejerkreditforening

Herning.

Udlaan: $\frac{1}{4}$ 1940: 205.118.800 Kr.

Reserver: $\frac{1}{4}$ 1940: 9.123.247 Kr.

Morsø Støbegods

Aktieselskabet
N. A. CHRISTENSEN & CO.
Kgl. Hof-Leverandør
Nykøbing Mors

A/S H. C. Møllers Sæbefabrik & Oliemølle

A A R H U S

Grundlagt 1829.

Telf. 9800

Prima blød Sæbe, Linolie og Fernis.

Det kgl. octr. alm.
Brandassurance-
Compagni

Stiftet 1798

— tegner
alle Arter
af Skades-
forsikring

Ny jydsk Kjøbstad-Creditforening

Telefoner 4046 - 4047 - 4048

Aarhus

Hovedkontor:

Højbroplads 10
København K.
Telf. Cent. 447

Indbrudssikre, patentbeskyttede

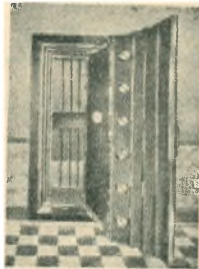
Panserdøre, Panserskabe

Døgnbox og øvrige Boxanlæg

M. H. JÆGER

Aarhus Pengeskabfabrik

Grundlagt 1894

Tusindvis af Referencer over hele Landet
og adskillige Steder i Udlandet.

Støt de

sønderjydske

Indsamlinger

S. K. H.

Sparekassen for Nyborg By og Omegn

Nyborg.

**Husk, at
Dybbøldagens Indsamling i Aar
er den 18. April!**

**Støt Dybbøldagens
Indsamling!**

Derved fremmes dansk Arbejde paa begge Sider af
Danmarks Sydgrænse

**SPAREKASSEN
FOR ROSKILDE BY OG OMEGN**

Stiftet 1833

Telefon 9

Kontortid 9-12 $\frac{1}{2}$ og 14-16

Ringsted Jernstøberi og Maskinfabrik
Aktieselskab
RINGSTED.

Adda

Korsetterne virker slankende,
sidder eminent og er beha-
gelige i Brug.

**HARESKOV
KURANSTALT**

ved København
Bagsværd St., Tlf. Bagsværd 348

Nervespec.:

Dr. med. Overlæge
Einar Geert-Førgensen

Patienter og Rekonvalecenter
efter alle Sygdomme modtages
(ikke Tuberkulose).

Electrocardiografi, Finsenslys,
Diathermi, Kortbølge, Massage
og med. Bade.

Diæter og Affedning.

Hyggelige og hjemlige Forhold.

Rimelige Priser.

Ingen Drikkepenge (undt.
Portieren).

Prospekt sendes.

Berthold Christian Ægidius og Varnæs-Salmebogen.

I.

Af Thomas Kaufmann.

Mens de to Navne, *Thomas Kingo* og *Hans Adolf Brorson*, stadigt lyser som to straalende Stjerner blandt vore Salmedigtere, er der et Navn, som næsten er ukendt af Menigmand, skønt det særlig her i Sønderjylland fortjener at blive kendt og husket, nemlig Navnet paa Præsten i Varnæs, der 1717 udgav »Varnæs-Salmebogen«. Hans Døbenavn var Berthold (eller Bertel) Christian *Gjødesen*, og han var født i Bylderup i Slogs Herred i 1673.

Som flere andre af Datidens lærde Mænd fandt han paa at latinisere sit Navn og skrev sig *Ægidius*. Det maa paa det Tidspunkt have været anset som »fornemt« at have latinske Navne. Senere hen er det bleven anset for særligt fint, ikke blot her i Sønderjylland, men i hele Danmark, at fortyske sit Navn. Vi har saaledes de Tusinde af Eksempler paa, hvorledes Kendingenavnet »Smed« er bleven til »Schmidt«.

Saa vidt vides blev *Gjødesen* Præst i Varnæs 1700, altsaa i en Alder af 27 Aar, og han forblev i dette Præsteembede indtil sin Død 1733. Ligesom man den Gang talte om »fede« og »magre« Lig, saaledes skelnede man ogsaa mellem fede og magre Præstekald. Da *Varræs* var et af Sønderjyllands »fede« Kald, maa den unge og sikkert evnerige Præst have haft Velyndere, som har hjulpet ham til dette Kald. Hans poetiske Aare har sikkert da allerede været kendt og hans danske Salmer skattede.

1717 udgiver han sin Salmebog, der oftest betegnes som »Flensborger Salmebogen«, idet den er trykt i Flensborg nævnte Aar. Naar enkelte har antaget *Gjødesen* for særlig tyskvenlig, saa er det næppe rigtigt. Tværtimod vidner hans Digtning om, at han har haft et fint Øre for Modersmaalet, omend han aldrig i sproglig Henseende naar op paa Højde med *Kingo* eller *Brorson*.

Hans Ordforraad er i mange Tilfælde øget ved at tage gamle danske

Ord i Brug. De Ord, han saaledes bruger, er Ord af samme Maal, som Nikolaj Andersen henved et Par Hundrede Aar senere skriver sine Digte paa.

Naar Gjødeseu staver »dend«, »kand« og »hand«, hvor vi nu skriver »den«, »kan« og »han«, saa er det ikke blot Datidens Stavemaade han bruger, men det er i Overensstemmelse med hans Egns Maal. Han bruger Ordet »Umag« i Stedet for »Møje«, og det første er sikkert bedre dansk end det sidste. Han udelader den tyske Forstavelse i en Del Ord, og skriver til Eksempel »Drøvelse« i Stedet for »Bedrøvelse«. I et Forord til sin Salmebog skriver han bl. a.: »Ligesom nu mange aandriige Mænd i vor Kirke har efterfuldt de Gamles Exempel, og til en gudelig Andagts opvækkelse gjort og ladet udgaa nyttelige Sange, saa kommer og iblant deris Tal nærværende Psalme-Bog, *paa gode og fornemme Venners Tilskyndelse*, frem for Lyset i dend gode Forhaabning, at samme kand tjene til Guds Ære og dend Christelige Kirkes Opbyggelse. Herhos er at merke, at adskillige af de formodelig beste tydske Psalmer ere oversat i det Danske Tungemaal (i hvilket mand hidtil ikke har fundet dem) og det i det mindste efter meningen, naar det ikke føjelig har ladet sig gjøre plat efter Ordene«.

Og videre: »Det er jo got og nytteligt, at mand sjunger de Aandelige Sange med faste Ord og Ords Mening, som de af Aanderige Mænd ere forfattet med, hvilket særdelis er at (be)mærke i Henseende til de Psalmer, som D. Lutherus har gjort, samme har deres Oprindelse af en høj og riig Aand. *Hvad er da yndeliger, end at mand kand sjunge i det Danske Tungemaal* saa, som dend høj oplyste Mand har meent og skrevet det? I denne Bog ere mange nye Christelige Psalmer, iblant hvilke de ere de fleste, som ere gjorde over de Søndags- og Højtids-Dages Evangelier. *Mand har undslaæet sig fra alle høje Ord og Maader at tale og rettet sig efter som de Enfoldige kunde begribe det med Enfoldighed og Tydelighed*«.

Her gør Gjødeseu jo opmærksom paa, at han netop har søgt efter de Ord, der bedst blev forstaaede af enhver i hans Menighed. Thi det er vist saaledes, at som Brorson skrev og udgav sine første Salmer til Brug for sin Menighed i Tønder, saaledes har Gjødeseu først og fremmest skrevet sine Salmer og udgivet sin Salmebog for sin egen Menighed i Varnæs.

Og efter alt at dømme har Varnæs Menighed taget imod den ny Salmebog med Glæde og med Tak. I mere end halvandet Hundrede Aar holdt Beboerne i Varnæs Sogn fast ved »deres egen« Salmebog, skønt tilsidst var Salmebøgerne slidt op, og der var ingen at faa til Købs.

Der fortælles, at en Mand i Bovrup lod trykke et Særeksemplar af

Salmebogen hos F. Sørensen i Aabenraa, hvilken kostede ham 200 Speciedalere.

Endnu efter 1870 har Salmebogen været brugt, men i de sidste Aar brugte man »Meyer og Boesens Salmebog« ved Siden af.

Man maa undres over, at Folkene i Varnæs Sogn saa trofast holdt ved deres gamle Salmebog, skønt den længst var forældet og hverken indeholdt nogen af Kingos eller Borsons Salmer, endsige nogen af Grundtvigs. Men den Gang, da Salmebogen udkom i 1717, har det for Menigheden været en saadan Begivenhed, saa Slægtled efter Slægtled har efterladt sig Bogen som en dyrebar Arv.

Salmebogen indeholder 414 Salmer, af hvilke de fleste er Oversættelser fra tysk. Fra selve Gjødeseens Haand forefindes sikkert mere end et halvt Hundrede Salmer, enten originale eller omdigtet fra tysk foruden de mange, som Gjødeseen har forbedret og rettet paa. Flere af disse Salmer findes nu i den ny sønderjydske Salmebog.

De kendteste af Gjødeseens Salmer er »Et Barn er os ved Herrens store Naade«, »Hjælp, Jesu, hjælp, at jeg din Naade finder«, »Udi dit Navn et nyt Aar jeg begynder«, »O hellig Aand, med Naadens Haand«, »Efter dig, Gud, mig længes, af Synden«, »Jeg er i min Jesu glad«.

Af hans Oversættelser kan nævnes: »Hvo ved hvor nær mig er min Ende«.

I sønderjydske Salmebog nævnes Roostgaard som Oversætter af denne Salme, men noget tyder paa, at Gjødeseen er Oversætteren.

Saa har han oversat »Herr Jesu Christ, dig til os vend« og »Søde Jesu vi er her«. Den sidste er 1740 oversat af en anden, men mange vil maaske foretrække Gjødeseens Oversættelse.

Saa har han oversat »I alle mine Sager«, »Befal du dine Veje« (Ny Oversættelse 1826 af Stenersen), »Ophold mig Herre ved dit Ord«, »O Gud, du fromme Gud« og »Herre, jeg har handlet ilde«.

Af de her nævnte Salmer fremgaar, at Gjødeseen ikke var nogen ubetydelig Salmedigter, og mange af hans Vers er ypperlige.

Noget maa man undres over, at der i hans Salmebog ikke findes optaget nogen af Kingos Salmer, skønt Kingos Salmebog dog var udkommen 1699. Gjødeseen synes ikke at have haft Sans for Kingos Digtning. Maaske har et saa ypperligt Vers af Kingo som dette: »Søm den gyldne Sol frembryder« af ham været anset for højttrovende, saa det ikke vilde forstaas af Menigmand.

Eller maaske var Kingos Digtning endnu ikke særlig kendt i Sønderjylland, eller i alt Fald endnu ikke »populær« henede.

Hvad der iøvrigt er mærkværdigt ved Varnæs Salmebogen, er Salmernes Længde. En enkelt Passionssalme har saaledes 50 Vers.

I hvilke Sogne uden for Varnæs Gjødesens Salmebog har været i Brug, ved Nedskriveren af disse Linier ikke.

Ved Siden af den omfattende Salmedigtning har Præsten Gjødesen eller Ægidius ogsaa taget sig af andre Opgaver. Han har saaledes medvirket, hvis ikke været den ledende Kraft, ved Ophævelsen af Fællesskabet i Varnæs By og Jordenes Udskiftning i 1710 og 1711. Selv flyttede han Præstegaarden fra det søndre Hjørne i Varnæs By hen paa den Plads syd for Kirken, hvor den nu ligger.

Han har sikkert paa de ny Præstegaardsjorder drevet et Mønsterlandbrug, ligesom han har været interesseret i Anlæg af Fiskedamme. Baade han og hans Hustru blev begravede foran Alteret i Varnæs Kirke, men deres Grave er nu fjernede.

Maaske en eller anden kan supplere disse Oplysninger om en sønderjydske Præst og hans Digtning. Hans Navn og Gerning er værd at mindes og værd at redde fra Glemslens Nat.

II.

Af H. Lausten-Thomsen.

Om Berthold Christian Ægidius har præsten Nic. C. Nielsen i Højrup i 1886 fortalt i »Nyt og Gammelt, Læsning til Kristelig Folkekalendar for Nordslesvig«, der indledes med 3 små vers af Ægidius:

»Vil du have Hjertero,
Da skal du på Jesum tro
Og dig rense i hans Blod,
Saa er Gud dig mild og god.

Se til, at du lever from
I din ganske Kristendom,
Lad Guds Billede i dig
Dag for Dag fornye sig.

Kort er dette Levnets Tid,
Nær er Dødens sidste Strid,
Kjære Sjæl! Dig vel bered
Til den evig Salighed.«

Nielsen skriver bl. a.: »Ægidius var født i Bylderup ved Tønder, 1673. Faderen var Præst der, men han nedstammede fra Ribe, hvor han, som følgende Stamtavle viser, havde havt berømte Mænd blandt sine Forfædre.

Hans Tausen, Biskop i Ribe, † 1561.

Hans Datter: Dorothea † 1601, gift med Hans Laugesen, Biskop i Ribe.

Deres Datter: Mette † 1633, gift med Anders Sørensen Vedel.

Deres Datter: Anna † 1655, gift med Berthel Struck, Raadmand i Ribe.

Deres Datter: Maren, gift med Laurids Jensen, Byskriver i Ribe, senere Vinhandler.

Deres Søn: Gjøde Jensen eller Lauridsen, † 1698, Præst i Bylderup.

Hans Søn: Berthold Christian Ægidius (Gjødese) «.

I følge Nielsen kom Ægidius ikke til Varnæs 1700, men 1701. »Han giftede sig med sin Formand, Præsten Fabricius' Enke. Ligstenen over Ægidius er fælles for Konen og begge hendes Mænd. Den ligger i Koret foran Alteret, men ved Kirkens sidste Restauration er den bleven flyttet lidt til Siden, hen imod Kirkens nordre Væg; derved er den kommen til at ligge halvt under Præstens Stol, saa at dens Indskrift ikke mere kan læses fuldstændigt. Indskriften er for Resten tysk, og for Ægidius' Vedkommende nævner den kun hans Fødsels- og Døds-Aar«.

Det er forøvrigt ikke meget, Nielsen ved at fortælle om Ægidius ud over, hvad der her er meddelt af Kaufmann. Med degn Gammelgård i Varnæs som kilde fortæller han dog lidt fra udskiftningstiden:

»I Ægidius' Tid (1710) bleve Byens Jorder udskiftede, og Bønderne flyttede da ud hver i sin Lod. 1711 bleve saaledes omtrent 60 nye Boliger opførte i Sognet. Det var nu just den Gang en meget haard Vinter, saa at Fjorden lagde sig til, og man kjørte over Isen til Aabenraa efter Tømmer. En Mand var saa uheldig, at Isen brast under ham paa Henvejen. Hestene og Vognen gik til Bunds, og det var kun med Nød og næppe, at han selv slap op paa den faste Is og saaledes frelste sig. Da han med Pисken under Armen bedrøvet traskede hjem ad, mødte han Præsten og klagede ham sin Nød. Ægidius søgte at trøste ham og sagde blandt andet, at Vor Herre nok kunde give ham Heste og Vogn igjen. Ja, mente Manden, det kunde han vel nok, men saa store Stykker gav han vist ikke paa en Gang. —

Bondens Uheld gik imidlertid Folk til Hjærte, og Ægidius samlede da i Stilhed en Sum til ham, kjøbte Heste og Vogn for den, men da han bragte Gaven, sagde han: »Der kan I se, Anders, at Vor Herre nok kan give baade Heste og Vogn paa en Gang, og havde Jeres Tro duet noget, saa havde I vel ogsaa faaet Seletøjet med«.

I Ægidius' salmebog »Warnitzer-Psalme-Bog« er udgiverens navn

ikke nævnet; men dens fortale slutter: »Dette ønsker af Hjærtet den, som søger at Befordre Christi Ære«, og tre sidste store bogstaver giver efter den tids skik også forbogstaverne i udgiverens navn: Berthold Christian Ægidius.

Endelig fortæller Nic. C. Nielsen efter Brandt og Helveg »Den danske Salmedigtning« den mærkelige historie om trykningstilladelsen for salmebogen: »Man søgte i sin Tid at faa Ægidius' Salmebog indsmuglet andensteds; nemlig da de pietistiske Forsamlinger begyndte at blive almindelige i Aarene 1720—30. I disse foretrak man den paa sine Steder for den Kingoske, dels fordi man fandt mere Smag i dens hele Aand og Tone, dels vel ogsaa af Trods imod alt, hvad der udgik fra Kirkeregimentet. Bogen udkom da i Kjøbenhavn paa Vajsenhusets Forlag 1731, forsynet med Professor Steenbuchs Imprimatur; men der rejste sig snart en stor Tumult, da Steenbuch nægtede, at han havde meddelt sit Imprimatur, og Sagen blev dragen med ind under den Kommission, der var bleven nedsat for at afgjøre alle de pietistiske Stridigheder mellem Kjøbenhavns Gejstlighed. Her oplystes det nu, at Bogen slet ikke var trykt paa ny, men hele Oplaget sendt over fra Flensborg, og i Kjøbenhavn blot forsynet med et nyt Titelblad for at lokke Kjøbere. Derimod kunde man ikke komme paa det rene med, om de fra Vajsenhusets Trykkeri havde Ret i, at Steenbuch havde havt Bogen til Gjennemsyn, men glemt det, eller han i sin Paastand, at han ikke havde set den«.

Carsten Petersen fortæller endvidere i sin bog om »Slesvigske Præster«, at Ægidius allerede som student udarbejdede et mindeskrift om præsten Zilscher i Tønder, død 1697. »Else Skolemesters kunde have lært af denne sin samtidige. Da var han endnu Student og skabede sig paa Tysk. Da han senere skrev sit Modersmaal, var Manden fornuftig nok«. —

Disse Oplysninger er altså især taget fra »Kristelig Folkekalender for Nordslesvig«, der jævnsides med Drøhses almanak var udbredt i mangfoldige eksemplarer over Nordslesvig, inden »Sprogforeningens almanak« udkom for første gang i efteråret 1893. Begge almanakker er nu sjældne; men begge indeholdt adskilligt godt stof, selv om deres hele tone var ret forskellig. »Månedsskriftets« redaktion råder over adskillige af de gamle årgange, men savner også adskillige. Skulde nogen være rede til at sælge sådanne, købes de gerne.

Bindebreve og Gækkebreve.

Af Claus Eskildsen.

Naar man sysler lidt med Rim og Remser hjemmefra og udefra, virker det allerførst paafaldende, at mange af dem kendes paa flere Folks Omraader; Børneremser, der synes os at være saa rent danske, som næppe noget andet, lever med samme Indhold og næsten samme Form i tyske, polske Børns Mund. Jeg har gjort opmærksom paa dette meget mærkelige i Sdj. Maanedsskr. Sept. 1926; der kunde endnu føjes mange Eksempler til de der nævnte.

Paa Baggrund af denne Kendsgerning lægger man tydeligere Mærke til de Rim — og de Skikke, som disse Rim er knyttede til — som afviger fra denne Regel, idet de standser op ved Folkegrænsen (der naturligvis i mange Tilfælde ikke er det samme som Statsgrænsen). Lige saa selvfølgelig det er, at gammel tysk Skik og Folkedigtning behersker Elsas, lige saa klart er det, at polsk naar ind i Masuren og Slesien, litavisk i det østlige og nordlige Østpreussen, o. s. v.

I Dag har det en særlig Betydning at fastslaa Folkeskel paa denne Maade. Hertugdømmernes førende Folklorist Gust. Fr. Meyer siger: »Tysk Art aabenbarer sig i de folkelige Ejendommeligheder («volkstümliche Eigenheiten»), det tyske Folks Liv kan ikke skilles fra dets Overleveringer.« (Die Heimat 1935, S. 13).

Denne Sætning gælder selvfølgelig for ethvert Folk. Et Folks Væsen og Særpræg aabenbarer sig i de folkelige Ejendommeligheder, og Skellene mellem disse er Skel mellem Folkene.

I denne Belysning har *Bindebreve* og *Gækkebreve*, disse to ubetydelige Smaating, som vi smiler ad, naar vi hører om dem, en særlig Betydning. Saa vidt man kan se, har de nemlig i Grænseomraadet mellem Tysk og Dansk holdt sig til det danske Omraade.

B I N D E B R E V E.

Skikken med at sende Bindebreve til Navnedag (og Tamperdag) er lige saa velkendt af de ældre som nu ukendt af de yngre. Til disses Belæring citeres, hvad Fejlberg skriver om Bindebreve i sin Ordbog:

Bindebrev, et brev, som unge Folk skriver til hverandre, for det meste kunstig udskaaet og malet, og som indeholder nogle gaaeder eller en traad med mangfoldige kunstige knuder paa; kan

den, som faar brevet, ikke løse gaader og knuder, er han forpligtet til at gøre et gilde, som kaldes bind'-gild', bindelshøtte; somme steder gives en større gave til vederlag. Man kunde binde paa tamperdage eller fødselsdage.

Men de unge — og mange ældre med — ved jo heller ikke, hvad Tamperdag er. Fejlberg giver følgende Forklaring:

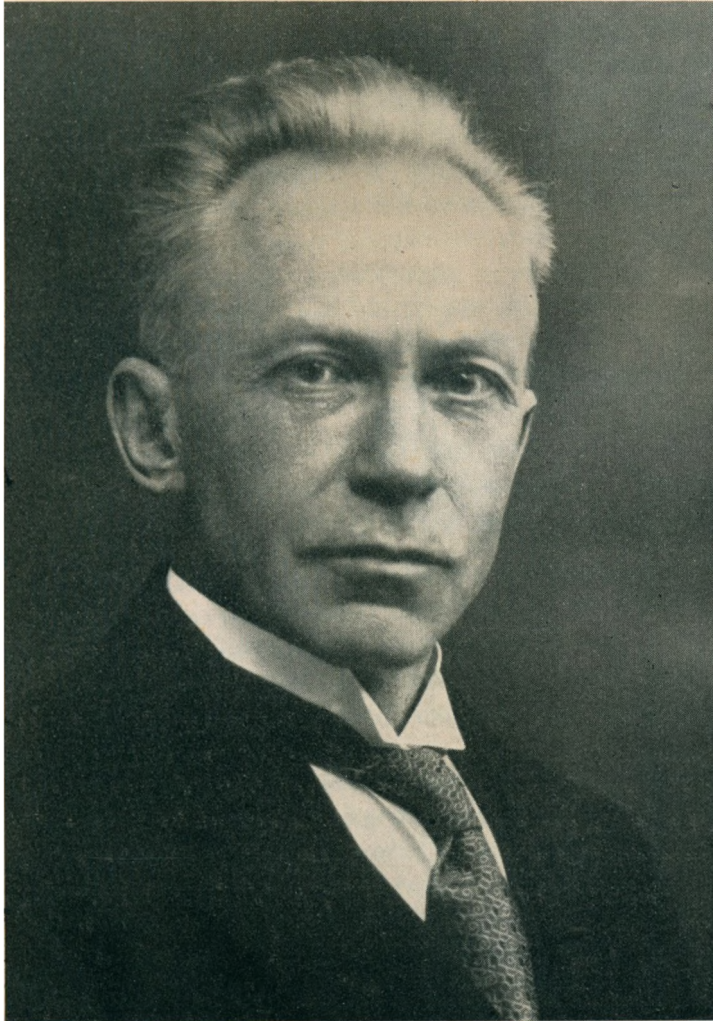
Tamperdag; ordet stammer fra latinsk *quatuor tempora*, fire tider, »quatember«; idet aaret deltes i fire kvartaler og man bestemte til fastedage en dag i hvert, nemlig den mellemste dag i første uge i Marts, i den anden uge i Juni, i den tredje uge i September, i den fjerde uge i December; i almanakken (1887) nævnes 2. Marts, 1. Juni, 21. September, 14. December; ... paa tamperdagene kan enhver bindes med bindebrev.

I Københavns Observatoriums Almanak for 1940 nævnes 14. Februar, 15. Maj, 18. September og 18. December som Tamperdage, saa dette passer ikke helt sammen med Fejlbergs Forklaring. Men naar Fejlberg skriver, at man kunde binde paa Fødselsdage, saa er dette en klar Fejltagelse. Som man bl. a. ser af de Bindebrev, der har været meddelt i Sdj. Maanedsskr. (I. Aarg. Side 174 og 188; II. 159; III. 127 og 160; IV. 95, 173—75, 192; VI. 191), var det ikke den paagældende Persons Fødselsdag, men *Navnedagen* (altsaa f. Eks. Andreas: Andreasdag o. s. v.), der var den farlige. Bar man intet Helgennavn (Kalendernavn), skulde man passe paa, naar der var Tamperdag. I den katolske Tid lagde man meget lidt Vægt paa *Fødselsdagen*. For Kirken var Daabsdagen den vigtige Dag, der blev noteret. Desuden var det vanskeligt at følge Fødselsdagen fra Aar til Aar, fordi man dengang aldrig betegnede Dagene efter deres Nummer i en bestemt Maaned, men efter Ugedagen i Forhold til nærmeste kendte Helgendag: Onsdag før Allehelgen, Tirsdag efter Valborgsdag o. s. v. Naar man saa var født Fredag efter St. Hansdag, var det efterhaanden ikke til at holde Rede paa, hvilken Dag det egentlig var, thi en Fredag blev næste Aar til Lørdag o. s. v.

Derfor havde *Navnedagen* sin særlige Betydning, d. v. s. den Dag, der bar den Helgens Navn, man var opkaldt efter. Ofte var den Dag tilige ens Daabsdag, fordi det var from Skik at give Barnet Daabsdagens Helgens Navn. Derfor følte den enkelte sig ogsaa nær knyttet til »sin« Helgen og betragtede ham som sin særlige Forbeder.

Længe efter Katolicismens Uddrivelse af Danmark blev man ved med at betegne Aarets Dage paa den gamle Maade og at lægge Vægt paa Navnedagene. Det var denne Dag, man modtog Foræringer.

Men hvorledes dette er blevet til, at man fra Slægt og Venner modtog

Ernst Christiansen

10. 9. 1877 — 26. 2. 1941

Bindebreve synes endnu uopklaret. I *Johannes Evald Tang Kristensens* udførlige Afhandling om »Danske Bindebreve« i det jydsk Tidsskift »Sprog og Kultur« II. 1933, den første og eneste udførlige danske Afhandling om Bindebreve, skildres Fejringen af Navnedagen i Baden saaledes:

»Det protestantiske Barns mere personlige Festdag »Fødselsdagen« trænger den katolske Navnedag mere og mere tilbage. Betegnende for det sydlige og midterste af Landet er det ejendommelige »Würgen« (Kvælning). Fødselsdags- eller Navnedagsbarnet bliver grebet om Haslen af Kammeraternes Hænder, men disse maa til Gengæld betænke Navnedagsbarnet med en Gave. Denne »Würgen) er en Slags Fortsættelse paa en grovere Maade af den ved Daaben gængse Indsvøbning af en Gave. — I Berolzheim lod store og smaa sig binde paa Navnedagen, d. v. s. lykønske. Tidligere hængte man Bindebreve paa de fejrendes Klæder eller kastede dem om deres Hals. Der stod paa en saadan Lykønskningssedel:

Ich binde dich nicht mit Seil und Bast,
sondern mit diesem Brieflein fast (fest).«

(Efter Meyer, *Badisches Volksleben*).

Som man ser, er der Lighed med den danske Skik, men ogsaa meget tydelige Forskelle. Den, der kværker eller binder, giver Gave, og at binde kalder Meyer det samme som at lykønske.

I »Mein Elsassland« (IX. 165—170) sammenstiller Alfred Pflieger Binden, Fangen, Kvælning og lignende Skikke som »gammel Retsbrug«, giver altsaa en anden Forklaring.

Et gammelt Bindebrev fra Lauenburg fra 1712 (»Die Heimat« 48. Aarg. S. 309) er ikke skrevet til Navnedagen, men af en ung Mand til sin Elskede, som han føler sig bundet til og ønsker at binde til sig. Dette svarer til en *engelsk* Skik, der kendes baade fra Shakespeare og fra W. Scott og i »Die Heimat« (VII. 180) skildres paa følgende Maade: »I England sender man St. Valentinsdags Morgen Kærlighedsknuder, Kærlighedssløjfer, som man kalder »true lovers-knots«. Her har vi muligvis Forbindelsen. Man udtrykker paa Navnedagen sin Hengivenhed ved at »binde« den paagældende. — Men Maaden afviger jo tydeligt i alle disse Tilfælde fra den danske Bindeskik.

Fra Midten af det 18. Aarhundrede begyndte Navnedagene at afløses af Fødselsdagen; men Bindebrevsskikken holdt sig knyttet til Navnedagen og er først forsvundet i vor Tid; vore Forældre skrev endnu Bindebreve, da de var unge.

Bindebrevsskikken synes at være kommet til os fra Tyskland, men

den har faaet en særlig dansk Udformning her hjemme. Tyske Digtere skrev i det 17. og 18. Aarhundrede svulstige Bindebreve; men det var, saa vidt man kan se, *Kærlighedsbreve*. Et Bindevers, som Johannes Evald Tang Kristensen meddeler fra Rügen, har heller intet at gøre med vore Bindebreve; det var et Vers, der blev sagt, naar man i *Høsten* bandt Husbonden.

Derimod har man paa dansk Folkeomraade sendt Bindebreve til *Navnedage* for at tvinge den paagældende til at gøre et Gilde, og det er denne særlige Form for Bindebreve, der synes at sætte er interessant Skel mellem dansk og tysk Folkeomraade.

Bindebrevenes *Form* varierede stærkt. Den bedst kendte Form i Nord-slesvig var vist følgende:

ET BINDEBREV FRA 1808.

Om Du end var studeert til Præst
Og ti Gange kloger, som Du est,
Skal du dog blive bunden.
Den Snare, Du skal fanges i,
Kan Du umulig gaa forbi,
Er puur af Silke tvunden.
Den bliver Dig saa stærkt et Baand,
Den knyttes Dig om Fod og Haand,
At Du ei kan undløbe.
Og hvis Du vil Din Frihed faa,
Da tør Du ei fortryde paa,
At Du den dyrt skal købe,
Som i det mindste koste vil
Saa meget, der kan bruges til
Et lidet Barselgilde;
Thi her maa ikke blive spart;
Tøv ei for længe, gjør det snart;
Imens vi findes milde.
Hvis ikke, Du maa troe os til,
Det ikke saa afløbe vil;
Men Du derved skal tabe.
Din Navnes Dag, saa smukt den staar
I Almanakken Aar for Aar,
Den vil vi reent udskrabe.
Bunden er Du, bunden skal Du være,
indtil Du løser Dig med Ære.
Jeg er din oprigtige Ven

Jes Iwersen Jessen.

Wiisgaard, den 25. Nov. 1808.

Til Ann Cathrina Hansses, Wiisgaard.

(Bindebrevet er skrevet til Katharinas Dag, den 25. November).

Indsendt af pens. Lærer M. B. Ottsen, Haderslev.

Denne Form er med nogle smaa Ændringer trykt i den gamle Tumbøllærer N. A. Jepsens Bog fra 1859, (se Sdj. Maandskr. III. 127) og mange ældre vil kunne fremsige denne Tekst udenad.

Skikken med at sende Bindebreve er kendt over hele det danske Folks Omraade. Der kan henvises til, at »Fynsk Hjemstavn« har bragt mange (Fy. Hj. II, 43; VI. 174—176; VII. 48). Bindebreve fra Bornholm er meddelt i »Jul paa Bornholm« 1933, Side 19—22. En udførligt Oversigt over danske Bindebreve fra 1603 til op imod Nutiden bringer Johannes Evald Tang Kristensen i den før nævnte Afhandling i »Sprog og Kultur«.

Denne Skik var tidligere meget yndet i Nordslesvig og ligeledes i Angel, hvor man bibeholdt den uforandret, men med tyske Tekster (oversatte fra Dansk?); flere saadanne Tekster er meddelt i »Die Heimat«. Ligeledes kendes Skikken paa nøjagtig samme Maade fra Nordfrisland. Den sydligste Optegnelse meddeler Gust. Fr. Meyer fra Pelworm (Die Heimat XXXIX. 187), hvor den har levet i nøje Overensstemmelse med den danske; men desværre er der ingen Tekst meddelt.

Derimod er det, saa vidt man kan se, endnu ikke lykkedes at finde Bineskik og Bindebrev Syd for Linien Danevirke—Ejder. »Die Heimat« har mange Gange bragt Bindebreve henholdsvis Beskrivelser af den gamle Skik (VII. 168, 180; XV. 147, 172; XXXIII. 116, XXXIV. 246), og flere Gange er der blevet bedt om Optegnelser andre Steder fra, men der er hidtil intet blevet trykt i dette Tidsskrift fra Omraadet Syd for den gamle Folkegrænse. — Et »Bindebrev eller Brudebrev« fra Lauenburg fra Aaret 1712 (Die Heimat XXXVIII. 309) har, som allerede nævnt, ingen Forbindelse med den her omtalte Bineskik.

Jeg har dernæst prøvet at se den af svejtsiske Folklorister udgivne »Volkskundliche Bibliographie« igennem for mange Aar tilbage. Dens Omraade er hele Europa. Flere Gange støder man paa Henvisninger til Bindebreve, — hver Gang fra Danmark og Omraadet ned til Danevirke!

Der er dog én Undtagelse: I Egnen af Lubczyce (som Tyskerne kalder Leobschütz) i Øvreslesien kan man binde paa Josefsdag. (E. Gnilke i Heimatkalender Leobschütz 1933). Dette er altsaa fra polsk Omraade, og Skikken er tydeligt afvigende fra vor.

G Æ K K E B R E V E.

For Gækkebreve gælder det modsatte af det, der blev sagt om Bindebreve: de er godt kendte af de yngre, mindre af de ældre. En sønder-

judsk Lærer kan absolut ikke give Evald Tang Kristensen jun. Ret. naar han i sin før omtalte Afhandling i Sprog og Kultur skriver, at Gækkebreve-Skikken nu er saa godt som forsvundet. I Sønderjylland kom den først rigtig til at florere efter 1920, da Forholdene mellem Lærer og Børn blev et andet, end det hidtil havde været.

Om denne Skiks Oprindelse vides aabenbart intet. Arkivar Ellekilde skriver: »Skikken maa være forholdsvis ung, da den er afhængig af Børnenes Evne til at skrive«. Tang Kristensen jun. siger: »En Afløser fik Bindebrevet i Gækkebrevet«. Dette maa ikke forstaas saadan, som om Gækkebrevene først dukkede op, da Bindebrevene gik af Brug. Tang Kristensen sen. og Svend Grundtvig har samlet Gækkebreve fra Midten af det 19. Aarh., da Bindebrevene endnu var meget almindelige. Danske Gækkebreve er aftrykt i Evald Tang Kristensens »Jysk Almueliv« IV. og i sammes »Danske Børnerim, Remser og Lege«. Men ingen har endnu fundet de smaa Børns Gækkebreve værdige til en grundig Behandling.

Ogsaa Gækkebrevenes *Form* er meget forskellig. Tang Kristensen sen. har i »Danske Børnerim . . . « 16 forskellige Vers. Hvor uendelig mange Variationer, der findes, og hvorledes Børnene og deres Forældre har Lyst til at lave nye Vers, viser den efterfølgende Samling fra Burkal Skole.

Saa vidt vi kan se, kendes denne Skik kun paa dansk Folkeomraade. Arkivar Ellekilde meddeler, at en Dame, der er hjemmehørende i Halland paa Smaalands Grænse, ikke kender Gækkeskikken fra sit Barn-domshjem. Vi er ikke engang i Stand til at nævne Eksempler fra Angel og Nordfrisland. »Die Heimat« omtaler Gækkebreve kun een Gang (XXI 94), og det er fra Broagerland. I »Volkskundliche Bibliographie« er den ikke omtalt, og jeg har heller ikke kunnet finde Antydninger i tyske Bøger, f. Eks. den Bog, der nøje svarer til Evald Tang Kristensens Samling af danske Børnerim: Böhme, Deutsches Kinderlied und Kinderspiel.

De efterfølgende Gækkebreve er indsendt af Lærer *Damm*, Burkal Skole, der har faaet dem alle i eet Foraar af de smaa Børn i Skolen. De maa siges at være meget produktive, disse smaa Burkaller — eller deres Forældre. Ingen af disse Gækkebreve er trykt hos E. Tang-Kristensen, et enkelt af dem (En lille Engel jeg dig sender) er trykt i en ABC; alle de andre kender jeg ikke paa Tryk. — Til sidst kommer endog et »Prosadigt«, som rigtignok tydeligt nok ikke er lavet af et Barn.

En Vintergæk, en Sommernar,
en Fugl foruden Vinger,
en lille Ven, som har dig kær,
en venlig Hilsen bringer.
Digtet i Ribe og skrevet i Rom,
gæt saa, hvorfra Brevet kom.

Mit Navn det staar med Prikker,
pas paa, det ikke stikker.

Gættes før Kl. 2, ellers 1 Paaskeæg.

(Prikker, d. v. s. 1 Prik for hvert Bogstav i Navnet).

Lille bitte hvide Vintergæk,
staar der og nikker saa lys og kæk,
saa ren og skær
og saa usigelig kær.

Hvordan er du kommet saa tidlig op?
Du bliver jo kold paa din lille Krop.

Mit Navn det staar med Prikker,
pas paa, det ikke stikker.

(Prikker).

Se, jeg skrabad Sneeen væk,
fandt en lille Vintergæk
med bitte grønne Blade.
Her jeg sender den til dig;
mon du saa kan sige mig,
hvem der skrabad Sneen væk,
fandt en lille Vintergæk
paa Jordens kolde Flade.

Hvis du ikke er sikker,
saa kig paa disse Prikker.

(Prikker).

Povl
tog en Skovl,
gik om bag en Hæk,
der fandt han en Vintergæk.
Mit Navn det staar med Prikker,
pas paa, det ikke stikker.

(Prikker).

Du lille gode Vintergæk,
som var saa munter og saa kæk.
du er da aldrig død af Skræk
for Vinterens hvide Vrede.

Og alle mine Krokus smaa,
tag hurtig jeres Kjoler paa,
de hvide, gule, mørkeblaa,
og fyld de første Bede.

(Prikker).

Bag ved den sorte Tjørnehæk,
jeg gik mig ud i Morges
med Kost at feje Sneen væk
fra Haven, som er vores.

Den var saa hvid som sort er Blæk,
men ej tror I saa ikke,
jeg saa en liden Vintergæk
sit Hoved op at stikke?

Mit Navn og Stand jeg skjuler her,
gæt, om du disse kender,
men tro dog ej, en Gaas jeg er,
fordi jeg Gækken sender.

(Prikker).

En lille Nisse paa Potten sad,
men hvad han gjorde, det ved jeg ej.
Men da jeg ned i Potten saa,
en lille Gæk paa Bunden laa.
Nu sender jeg den til dig, min Ven,
og haaber at faa et Æg igen.

Mit Navn det staar med Prikker,
pas paa, det ikke stikker.

(Prikker).

Af Jorden spired frem en lille Vintergæk.
Jeg fandt den dengang, Solen smelted Sneen væk,
og sender som en Hilsen den i Brevet her
til alle Venner rundt om, fjern og nær.

(Navn med omstillede Bogstaver).

Jeg gik ud i Haven,
i Sne til midt paa Maven.
Da saa jeg bag en Hæk
en lille Vintergæk,
som De ej maa smide væk.

Venlig Hilsen fra (Navn med omstillede Bogstaver).

Jeg sender dig en Gæk Gæk Gæk,
du maa ikke smide den væk væk væk,
for saa for du Smæk Smæk Smæk
af en lille Kæp Kæp Kæp.

(Navn med omstillede Bogstaver).

Lille bitte hvide Vintergæk
staar der og nikker saa lys og kæk,
saa ren og skær
og usigelig inderlig kær.
Hvordan er du kommet saa tidlig her?
Du bliver jo kold paa din lille Krop,
naar du vover at springe ud, mens de andre sover.

(Prikker).

Jeg sender dig en Vintergæk,
som du skal have i Gave;
den har jeg plukket ved en Bæk
i vores lille Have.

Mit Navn det staar med Prikker,
pas paa, det ikke stikker.
(Prikker).

En lille Engel jeg dig sender
med Kjortel hvid og Kappe grøn.
Min Vintergæk og Sommernar
til Paaske du skal blive.
Digtet i Ribe og skrevet i Rom,
gæt saa, hvorfra Brevet kom.

Det skal gættes før Onsdag Kl. 11.
(Prikker).

Jeg sender dig en Nøgle til en Stue,
hvori der er to Møer og en Frue.
Den ene af Møerne hedder Binka,
den anden Biabinka,
den tredje hedder Kniknaknabiababiabinka.
Saa tog Biabinka en Sten
og kastede den mod Kniknaknabiababiabinkas Ben,
hvorefter hun fik stor Mensel og Smerte.

Mit Navn det staar med Prikker,
pas paa, det ikke stikker.
Maa gættes inden Kl. 12.
Maa kun gætte 3 Gange.
(Prikker).

Lille bitte Gæk Gæk Gæk,
du løber snart væk væk væk.
Du er saa hvid og skøn skøn skøn,
og din Kappe den er saa grøn grøn grøn.

Jeg digtet har det selv.
Prøv nu, om du kan gætte,
hvem der har skrevet Brevet.
(Prikker).

Gæk gæk!
En Vintergæk, en Sommernar,
en Fugl foruden Vinger,
en lille Ven, som har Dem kær,
i dette Brev jeg sender.
Digtet i Ribe og skrevet i Rom,
gæt saa, hvorfra Brevet kom.
(Prikker).

Jeg er Vaarens lille Fe,
Kjolen min er hvid som Sne,
Hætten min er lysegrøn,
den Fru Vaar mig gav til Løn
for det Budskab, jeg skal bringe;
hører du min Klokke ringe:
Ding, Dang! Lyt engang!
Vinteren var mørk og lang;
men før du det næppe tror,
Vaaren op af Jorden gror.

(Prikker).

Læs saa at og
op skal du jeg
og du er er
ned se min din.*)

Digtet i Vejle
af fireogtyve Snegle,
skrevet i Rom
af Kongens Haand.
Mit Navn det staar med Prikker,
pas paa, det ikke stikker.
Gættes før Kl. 11.
Kun gætte tre Gange.

(Prikker).

Jeg er en lille Vintergæk
og kommer op fra Jorden saa kæk.
Jeg staar under et Træ saa stor;
nu gæt engang, hvor jeg bor.

(Prikker).

Da jeg i Morges gik gennem de vaade Havegange,
saa jeg, at Vintergækkerne var fremme.
De næsten usynlige Blomster med det lysegrønne Løv
falder man altid ved et Tilfælde over.
Man stander og ser paa den uanselige Blomst
og tænker: Der er Foraaret!
Mit Navn det staar med Prikker,
pas paa, det ikke stikker.

(Prikker).

*) Læses lodret.

Sønderjydske Teglinde

Nordre Fasanvej 127 - København N.

Telf. C. 4520 — Tege 1700 — Tege 1717

Facadesten, flammede Sten, Tagsten, Drænrør
Alle Bygningsartikler

Forlang **Gulvtæpper**

fra

Sønderjydske Tæppefabrik

A. R. KJÆRBY

Højer

De Forenede Teglværker ved Aarhus. Aktieselskab

Tlf. 644. Kontor: Parkallé 15, Aarhus. Tlf. 6444.

Facadesten, Tagsten, Radialsten, glass. Tagsten og Mursten

Paasch & Larsen, Petersen

Aktieselskab

HORSENS

Telefoner: 207 — 807 — 808

Grænse-Landets Liv

møder De i

Jydske Tidende

Sønderjyllands store
lokale Morgenblad

Foreslaa Deres Nabo at abonnere paa

„Sønderjydske Maanedsskrift“

Kr. 6.00 aarlig.

Skal man til og fra

Sønderjylland

benytter man

Sydfynske Jernbaner

Frøcontoret

(for undersøgt Markfrø)

(Grundlagt 1887)

KOLDING

Leveringer under Statsfrøkon-
trollens selvvirkende Kontrol.

Antager Frøavlere.

Pindstrup Mosebrug

SAVVÆRK & EMBALLAGEFABRIK

Telefon Pindstrup { 13
18

Aktieselskabet

Dampmøllen Victoria

Odense.

Rio Radiatorer

Ribe Centralvarme-
Kombur

Ribe Centralvarme-Kamin

Ribe Kakkelovne

Ribe Kaminer

A/S Ribe Jernstøberi

Ribe Telf. 261 (2 Linjer)
Grundlagt 1848

Eriksen & Christensen

Aktieselskab.

Korn og Foderstoffer

Esbjerg.

Charlottenlund Travbane

Løbedage i April den: 2 - 6 - 14 - 17 - 20 - 23 - 27 - 30

Totalisator -- Musik -- Restauration

P. A. KRUUSE

cand. pharm. — ODENSE

Flakhaven 1 - Telefon 227

Ja - men
Jomas Kaffe
smager bedst

Friskbrændt paa egne moderne Blandemø.

Carl Schepier, København, Etbl. 1885

Egen Import

Historisk Samfund for Sønderjylland

udgiver „Sønderjydske Aarbøger“ III. Række, og „Sønderjydske Maanedsskrift“.

Bestyrelsen er f. T. Amtslæge Dr. med. *Lausten-Thomsen*, Tønder (Formand), Adjunkt, Dr. phil. *Karl N. Bock*, Haderslev (Sekretær), Museumsinspektør *Neumann*, Haderslev (Kasserer), Sparekassedir. *Nis Nissen*, Nørborg, Seminarielærer *Cl. Eskildsen*, Tønder, Højskoleforstander *Hans Lund*, Rødding, Landsarkivar *Frode Gribsvad*, Aabenraa, Museumsdirektør Dr. phil. *Mackeprang*, København, Pastor *H. F. Petersen*, Flensborg og som Æresmedlem Frimenighedspræst *Thade Petersen*, Haderslev.

Formand, Sekretær og Kasserer danner Forretningsudvalg.

Redaktionsudvalg for „Sønderjydske Aarbøger“ bestaar af *Lausten-Thomsen*, *Hans Lund* og *Karl N. Bock*.

Lausten-Thomsen og *Cl. Eskildsen* danner Redaktionsudvalg for „Sønderjydske Maanedsskrift“.

Medlemsbidraget er 5 Kroner aarlig eller mindst 100 Kr. én Gang for alle. Medlemmerne modtager „Sønderjydske Aarbøger“ gratis. „Sønderjydske Maanedsskrift“ bestilles hos Posten og koster 1 Kr. 65 Øre fjerdingaarligt. I Boghandelen eller bestilt hos *Cl. Eskildsen* koster det 1,50 Øre. Indmeldelser i Historisk Samfund modtages af alle Bestyrelsesmedlemmer.

Opkrævningen af Medlemsbidraget sker ved Tilsendelsen af 1. Halvbind af Aarbøgerne.

Ældre Aargange af „Sønderjydske Aarbøger“ kan, for saa vidt de haves, faas mod Betaling af tilsvarende Medlemsbidrag: 5 Kr. for en hel Aargang, 2 Kr. 50 Øre for et Halvbind + Porto.

Ogsaa *Festskriftet til H. P. Hanssen* faas for 5 Kr. + Porto, saa vidt Oplaget rækker.

Historisk Samfunds Aarsmøde er i 1941 fastsat til sidste Søndag i Maj i Vester Soltrup.

Husholdningsseminariat

Ankerhus - Sorø

uddanner Husholdnings- og Skolekøkkenlærere, afholder 5 Mdr.s Kursus for unge Piger fra Maj og Novbr. - Plan sendes. *Magdalene Lauridsen.*

Haslev Gymnasium - *Kostskole for Dreng*

Eksamensret til Mellemskole-, Real- og Studentereksamen.

Alle Oplysninger ved Henvendelse til

Peter Kæstel, Rektor. Haslev.

Restaurant

Bryggergaarden - Odense

Byens bedste Spisested.

Poul Pedersen

Landsretssagfører

Vejle

HEINRICH JESSEN

CHOCOLAEFABRIK A/S

TELEFON: 5643 (7 Linier) - KØBENHAVN Ø

Vordingborg Husmoderskole

Nyt Kursus begynder 4. Maj og 4. November
Barneplejeafdeling - Elektrisk og alm. Køkken -
Kjølesyning.

VALBORG OLSEN. Vordingborg. Telefon 275.

Støt dansk Industri

Aktieselskabet

Glud og Marstrands Fabriker

Uplandsgade 20

DANIA

GASAPPARATER

OG GASOVNE

Mest besparende Fabrikat

Gymnastikhøjskolen

i Ollerup

Højskole for Kvinder fra 3. Maj til 30 Juli med Lederuddannelse i Gymnastik, Svømning, Boldspil og Ridning. Skoleplan med nærmere Oplysninger - ogsaa om Amtsunderstøttelse og Hjælp fra Elevforeningen ved

NIELS BUKH

Graasten

Teglværk

GRAASTEN

Marie Christensen

Hjemmebageri & Conditori
med Thesalon

Bispetorv - Aarhus

Telefon 1939 - 3222

Silkeborg Husholdningsskole

Statsanerkendt m. Barneplejeafd.

Moderne Skole, smukt beliggende. Alm. og elektr. Køkken, Centralvarme, Bad. 5 Mdrs. Kursus beg. 4. Maj. Maanedskursus i Barnepleje alene afholdes i April. Progr. sendes. SYNNØVE LUND

Ladelund Landbrugs- og Mælkeriskole,

Brørup St.

5 Mdrs. Landbrugskursus Nov.-Marts

9 - do. Novbr.-Juli

8 - Mælkerikursus Sept.-April

Uddannelse af Kontrolassistenter.

J. C. Overgaard.

Gummistøvler

Jydsk Hypotekforening

Aarhus

**C.L.O.C.
BRUN ETIKET.**

**C.L.O.C.
ORANGE.**

**C.L.O.C.
CACAO.**

De originale danske Likører.